

quod, ubi verbum congruat, & pariter, concursum acti-
vum objecti, mediante specie, manifeste designat. Idem
colligitur ex S. Thoma infra q. 56. art. 1. ubi loquens de
specie intelligibili, dicit quod illa se habet sicut forma qua
est principium actionis in aliis agentibus.

Eadem veritas ratione suadet. Nam in illa genera-
tione spirituali (id est in productione verbi, quae fit ex
unione potentiae cum objecto) istud concurrunt per mo-
dum masculi ac proinde active, unde species intelligibilis
quam emittit, & potentia imprimi, appellatur a Philo-
sophis semen objecti, quia sicut semen efficienter con-
currit ad productionem animalis, & species intelligibilis,
ad intellectionem & productionem verbi.

Adde quod in hoc distinguitur cognitio a voluntione,
quod prima fit per assimilationem potentiae cum objecto,
secunda vero se habet per modum impulsus; & tenden-
tiae in objectum: unde ad cognitionem, objectum median-
te specie sui vicaria, debet concurrere per modum princi-
pii activi determinantis & completis potentiam in actu
primo, ad voluntionem vero solum per modum termini in
quem voluntas fertur, & a quo extrinsece tantum &
objective specificatur.

Quod autem concursus activus in specie intelligibili,
nullam dicat imperfectionem, quae est secunda pars Mi-
noris principalis, videtur manifestum: Tum quia genus
causae efficientis nullam essentialiter involvit imperfec-
tionem, sicut genus causae formalis, & materialis, unde
de repperitur formaliter in Deo, ut constat. Tum etiam,
quia in tali concursu activo nulla includitur subordinatio,
& dependentia ab intellectu creato, ut existimant
Banez. Licet enim quando principium quo effectivum
est ejusdem ordinis, & rationis cum operante, illi sub-
ordinetur, & ita species naturalis subordinetur intelle-
ctui creato: quando tamen principium formale effecti-
vum est altioris ordinis, tunc non est subordinatum po-
tentiae vitali quoniam complet & perficit: certum enim est,
quod lumen gloriae est principium effectivum visionis bea-
tae, tamen non existimo illud esse subordinatum intelle-
ctui, sed potius e contra, intellectus enim accipit vir-
tutem & efficaciam ab illo; unde cum essentia divina in
ratione speciei intelligibilis unita, sit ordinis superioris,
non subordinatur intellectui creato, sed potius sibi illum
plentissime subiecit.

35 Confirmatur: Tunc solum species est principium quo
subordinatum intellectui, vel toti supposito intelligenti,
ut principium quod, quando ab illo sustentatur, & recipit
esse: quia a quo res habet esse, ab illo habet operari:
unde cum essentia divina, unita intellectui creato
ut species, sit ipsum esse per se subsistens: nec sustentetur
ab intellectu creato, sed potius illum sustentet, &
conferret in esse, non subordinatur intellectui, sed hic
potius illi, in quantum per illum perficitur ad intelligen-
dum. Item quamvis concursus speciei inherens intelle-
ctui, habeat ab illo vitalitatem; concursus tamen
speciei, quae est suum esse, & suum vivere (qualis est
divina essentia) non habet ab intellectu vitalitatem, sed
ab ipsammet specie a qua effectivè procedit: immo a vita-
litate hujus speciei pendet vitalitas supernaturalis, quam
habet intellectus beatus a lumine gloriae. Et per hoc ple-
ne solummodo manet primum & praecipuum adverte senten-
tiae fundamentum.

36 Ad secundum dicendum, istem concursus non esse ne-
cessarium, sed liberum; quia licet sit immediate a divi-
na essentia, non dicitur tamen ab illa, nisi ut libere
applicata, & unita per modum speciei, & forma intelli-
gibilis intellectui beatorum. Sicut licet substantia in-
creata Verbi Divini per seipsam immediate terminet hu-
manitatem assumptam, quia tamen haec unio & termina-
tio supponit liberum Dei decretum, & applicans omnipoten-
tiam, ad conjungenda illa extrema, inter se infini-
te distantia, idcirco non censetur necessaria, sed libe-
ra. Adde quod unio essentiae divinae per modum speciei,
essentialiter supponit aliquam actionem Dei libe-
ram, scilicet infusionem luminis gloriae, quae est ultima
dispositio ad illam.

Ad tertium, concessa Majori, neganda est Minor, ut
enim ostendimus Tractatu precedenti, disp. 2. art. 5. fo-
la natura divina habet rationem speciei, & objecti per
se primo motivi, respectu divinae intellectionis, non ve-
ro relationis, vel attributis.

Ad ultimum quod paulo difficilius est, fuisse respon-
debitur in Tractatu de Angelis disp. 7. art. 1. nunc bre-
viter dico, quod licet substantia Angeli nequeat esse
immediatum principium operandi, per modum potentiae
activae, nec proprie in esse entitativo, & naturali; be-
ne tamen per modum speciei, & in esse intelligibili.
Quare essentia Angeli distinguenda est in se ipsam, ut
habet rationem naturae (scilicet intellectivae) & ut est
objectum actu intelligibile, seu ut habet rationem speciei,
& secundum hanc posterioiorem rationem inest illi
li aliqua immediata activitas, sicut vero secundum prio-

rem, quia ut docet Sanctus Thomas loco citato, nec in
Angelo, nec in aliqua creatura, potentia operativa est
idem quod sua essentia.

DISPUTATIO III.

De lumine gloriae.

Considerato principio ad visionem beatificam ex parte
objecti requiritur, superest ut aliud quod se tenet ex
parte potentiae, & a Theologis, Lumen gloriae, appellatur,
in hac disputatione contemplerur, & necessitatem, va-
rietasque ejus munera declaremus.

ARTICULUS I.

Utrum lumen gloriae sit necessarium ad videndum Deum?

37 Olim Begardi & Reguinae, existimantes intellectum
creatum posse naturaliter videre Deum, consequen-
ter negabant animam indigere lumine gloriae, ipsam ad
clarum Dei visionem elevante. Vasquez autem hic disp.
43. cap. 3. & 7. licet lumen gloriae necessitatem abso-
lute non neget; asserit tamen ad visionem beatificam suf-
ficere, vel solum lumen gloriae, vel solum essentiam divi-
nam; per modum speciei intelligibilis intellectui uni-
tam, subindeque strerunt ex illis esse superfluum.
Oppositum docent alii Theologi, tam domestici, quam
extranei.

§. I.

Duplici conclusione vera sententia statuitur.

38 Ico primo, animam indigere lumine gloriae ad vi-
dendum Deum. Conclusio est certa de fide, definita
in Concilio Viennensi in Clement. ad nostrum de Ha-
reticis, ubi dicitur: Animam indigere lumine gloriae, ad
Deum videndum, & eo beate perfundendum.

Ratio etiam id fuit: Deus enim, summum & inde-
ficientem lumen, nunquam sine lumine videri potest, hu-
manae capacitatis, juxta diversos status, temperato.
Nam ut Auctor naturae, naturalis rationis lumine percipitur;
ut Auctor gratiae, in hac mortali vita, obsecro
fidei radio cognoscitur: Ergo etiam non nisi splendidi-
mo lumine luce, clare & intuitive a beatis videri potest
in patria. Unde Job 36. In manibus suis abscondit lu-
men: & annuntiat de ea amico suo quod possedit: ego sit.
Ubi Gregorius lib. 27. cap. 8. Amicus veritatis est verba
amator altioris: unde & ipse veritas dicitur: et nos
amicus mei estis si feceritis quae praecipio vobis. De hac
igitur luce gloriae patris, amico suo Deus annuntiat, quod
possedit: ego sit. ut nequaquam inferioritatis sua fragilitate
desperet, sed tanto certius sciat, quia illius lucis cla-
ritatem possedit, quanto magis virtutum pulsantium ten-
ebrae virtus cecidit.

Adde quod, potentia quae ex se, & ex sua natura est
insufficiens, & improporionata ad aliquem actum eli-
ciendum, indiget confortari, & elevari per aliquam vir-
tutem in se receptam: Sed intellectus, creatus, ex se &
ex sua natura est insufficientis, & improporionatus ad vi-
sionem beatam, ut ostendimus disputatione precedenti;
Ergo ad videndum Deum indiget aliqua virtute superad-
dita, quae lumen gloriae a Theologis nuncupatur. Haec
conclusio magis patet ex infra dicendis.

Dico secundo; Ad videndum Deum, non sufficere
essentiam divinam in ratione speciei intelligibilis intel-
lectui beatorum unitam, sed insuper requiri lumen gloriae
ex parte potentiae.

Colligitur ex D. Thoma hic art. 5. & 3. contra Gent.
cap. 53. ubi docet lumen gloriae esse necessarium ad vi-
dendum Deum, & tamen requirit etiam unionem essen-
tiae divinae in ratione speciei intelligibilis, immo dicit
quod lumen gloriae est dispositio ad hanc unionem. Igitur
utrumque simul requirit, scilicet lumen gloriae & essen-
tiam divinam loco speciei: Non ergo alterum istorum
superfluit, ut docet Vasquez.

Præterea idem S. Doctor in 4. dist. 49. q. 2. art. 1. ad
15. distinguit triplex medium in visione, scilicet medium
sub quo, ut lumen, medium quo, sive species; & me-
dium in quo, sicut speculum in quo res representatur;
& negat hoc tertium medium in visione beata, secundum
verum medium docet esse essentiam divinam, non autem
aliquam similitudinem creatam; primum autem me-
dium, scilicet lumen gloriae, elevans intellectum, in illa
admittit. Ergo D. Thomas utrumque in visione beata
requirit, scilicet lumen gloriae confortans intellectum,
& essentiam divinam gerentem vires speciei. Denique
hic art. 2. dicit: Ad visionem tam sensibilem quam intel-
lectivam,

Intellectivam, aut requiritur, scilicet virtus visiva, & unio
rei visae cum visis.

Ratio etiam id fuit. Nam ut supra declaravimus,
intellectus ad productum verbi, est quidam parvus intel-
lectivus, ex potentia intellectiva, & objecto procedens:
Ergo cum intellectus creatus non habeat ex se, & ex
sua natura, virtutem, saltem proximam, ad videndum
Deum, sed radice tantum & remotam, præter unio-
nem essentiae divinae, in ratione speciei intelligibilis, re-
quiritur lumen gloriae ei superadditum.

Confirmatur & magis illustratur hac ratio. Potentia
intellectiva, respectu actuum naturalium, utrumque re-
quirit, scilicet speciem, & virtutem proportionatam tali-
bus actibus: Ergo similiter in actibus supernaturalibus,
præter speciem, requiritur virtus supernaturalis illis pro-
porionata. Unde docet Theologus in Tractatu de fide,
quod ad assensum fidei, non sufficit sola extrinseca ob-
jecti revelatio, vel sola species, mysteria supernaturalia
representans, sed requiritur insuper lumen aliquod su-
peradditum in anima receptum, & per modum habitus,
vel auxilii communicatum: Ergo vel dicendum est quod
ipsa virtus naturalis intellectus creati, ex se sufficiens
reproporionata ad videndum Deum (quod est error
Begardorum a Concilio Viennensi prescriptus) vel quod
indiget lumine gloriae, distincto a specie. Adde quod,
essentia divina, ut species impressa, non est unibilis in-
tellectui creato, nisi mediante lumine gloriae, quod est
ultima dispositio ad illam unionem, ut ostendimus articulo
sequenti.

§. II.

Solvuntur objectiones.

39 Obijcies primo contra primam conclusionem: Lumen
gloriae ponitur a Theologis, ut confortet intelle-
ctum, & reddat illum potentem, & proportionatum ad
videndum Deum: Sed ad hoc non potest deservire; Ergo
illud ad visionem beatificam non est necessarium.
Major constat, Minor probatur. Inter intellectum crea-
tum, & essentiam divinam, est infinita distantia, quod
non potest intellectus creatus fieri potens, & proportio-
natus ad videndum Deum, per lumen gloriae, quod est
creatum & finite virtutis; improporionem enim, & distantia
infinita, non potest tolli, aut vinci, per quamcumque
virtutem creatam, & finitam.

Confirmatur: Virtus perfectiens & confortans potentiam
vitaliam, ad aliquem actum vitalem elicendum, debet
esse vitalis: Sed lumen gloriae, cum proveniat ab alio
quo extrinseco, non est virtus vitalis; Ergo non po-
test perfectiens & confortare intellectum creatum, qui est
potentia vitalis, ad elicendum visionem beatam, quae
etiam actio vitalis est.

Ad objectionem respondeo, quod licet inter intellectum
creatum, & Deum, infinito modo cognoscibilem, sive ut
cognoscibilem adequate & comprehensive, sit infinita dis-
tantia & improporionata, quae per quodcumque lumen creatum,
ut finito modo visibilem, non est infinita distantia sim-
pliciter, sed solum diversitas ordinis naturalis, & superna-
turalis: unde haec improporionata vincit per lumen ali-
quod creatum ordinis supernaturalis, quod sit participatio
quaedam divinae intellectualitatis.

Ad confirmationem dicendum, quod licet lumen glo-
riae non sit virtus vitalis ut quod, quasi habens in se vi-
tam, bene tamen ut quae, quae est vis quaedam ordinata
ad elevandum intellectum ad altiorum vitam; ut videlicet
anima quae de se vivit vita intellectiva, vivat vita
aeterna & beata, ac participativa divina. Sicut licet fe-
men non sit animatum, nec vivens ut quod, quia tamen
est vis quaedam instrumentaria, ordinata a natura ad ge-
nerationem viventis, potest dici vivens ut quo.

Ad illud quod additur, nempe quod virtus illa est
extranea, & proveniens ab aliquo principio extrinseco,
dicendum est, quod licet illa non oriatur ab ipsa ani-
ma, quae est principium radicale, & proprium vitae, ori-
tur tamen ab ipso primo vitae auctore, scilicet Deo,
dante vitam propriam homini, & illam elevante ad su-
periorum & divinam.

8 Obijcies secundo cum Vasquez contra secundam con-
clusionem: Lumen gloriae requiritur ut determinet intel-
lectum ad videndum Deum: Sed ad ejus visionem suffi-
cienter determinatur, per essentiam divinam in ratione
speciei intelligibilis ei unitam: Ergo postea haec unio,
superfluit lumen gloriae.

Respondeo distinguendo Majorem: Lumen gloriae re-
quiritur ut determinet, ex parte potentiae, concedo: ex
parte objecti, nego. Similiter distinguo Minorem: Intel-
lectus per essentiam divinam ad visionem sufficienter de-
terminatur, determinatione se tenente ex parte objecti,
concedo: se tenente ex parte potentiae, nego. Solutio
patet ex supra dictis; Cum enim juxta commune Augu-
stum,

stini proloquuntur, ex objecto & potentia paratur notitia,
ad cognitionem duplex requiritur determinatio, &
virtus: una se tenens ex parte objecti, quod in illa ge-
neratione spirituali se habet ut mas, & alia ex parte po-
tentiae, quae se habet ut femina: unde ad visionem beati-
ficam, non satis est quod intellectus creatus objective
determinetur ab essentia divina, per modum speciei in-
telligibilis ei unita, sed insuper requiritur, quod deter-
minetur intrinsece a lumine gloriae, ex parte potentiae se
tenente, & illam confortante, elevante, ac disponente ad
unionem essentiae divinae per modum speciei intelligibilis,
ut magis constabit ex dicendis articulo sequenti.

ARTICULUS II.

Quae sint munera luminis gloriae in intellectu creato?

40 Ico primo: Lumen gloriae disponere intellectum crea-
tum ad unionem essentiae divinae per modum speciei
intelligibilis.

Est contra Vasquez loco supra citato cap. 3. est tamen
D. Thome hic art. 5. ubi sic dicitur: Omne quod elevatur
ad aliquid quod excedit suam naturam, oportet quod
disponatur aliqua dispositione qua sit supra naturam ejus, sicut
si non debet accipere formam ignis, oportet quod dispo-
natur aliqua dispositione ad talem formam; cum autem ali-
quis intellectus videt Deum per suam essentiam, ipsa essen-
tia Dei sit forma intelligibilis intellectui. Unde oportet quod
aliqua dispositio supernaturalis ei superaddatur, ut elevetur
in eandem sublimitatem.

Confirmatur ex eodem S. Doctore 3. contra Gentes
cap. 54. Essentia divina quae est actus purus, est propria
& naturalis forma intellectus divini: Ergo impossibile est
quod sit forma intelligibilis intellectus creati, nisi per
hoc quod intellectus creatus fiat divini ordinis, per lu-
men gloriae, quod est participatio quaedam divinae intel-
lectualitatis: impossibile enim est (inquit S. Doctor) quod
propria & naturalis forma aliquid sit, sit forma alterius,
nisi participet aliquam similitudinem illius cuius est propria
forma; sicut lux non fit actus aliusque corporis, nisi tale corpus
aliquid participet de simplicitate.

Dices: Lumen gloriae est aliqua forma supernaturalis, &
& tamen ad illud recipiendum nulla requiritur dispositio
in subiecto, sed sufficit sola potentia obedientialis passiva.
Item substantia Verbi, licet sit supernaturalis, immo
mediate tamen, & sine aliqua pravia dispositione, unitur
humanitati; Ergo est divina essentia sit forma superna-
turalis, poterit tamen sine pravia dispositione uniri intel-
lectui beatorum in ratione speciei intelligibilis.

Respondeo concessa Antecedente, negando Consequen-
tiam, & partem. Ratio disparitatis quantum ad pri-
mum est, quia licet aliqua forma supernaturalis (illae
nimium quae non sunt ultimas, sed viales, & ad alias
ordinatae) non petant dispositiones ejusdem ordinis, sed
solum potentiam obedientialem passivam, & receptivam
illarum: forma tamen quae est ultima, & perfecta, ac
principalis, necessario aliquam dispositionem exigit in sub-
jecto, unde cum lumen gloriae se habeat per modum formae
vialis, & ordinatae ad aliam principalem, & perfectam,
scilicet divinam essentiam, unitam intellectui in
ratione forme intelligibilis, nullam requirit in eo dispo-
sitionem, bene tamen essentia divina, ut habet rationem
speciei impressae, & forma intelligibilis. Sicut in ordine
gratiae, auxilium sufficiens, quia est prima dispositio, &
preparatio ordinis supernaturalis, nullam requirit dispo-
sitionem in anima, sed illam primo preparat, & disponit
ad actus perfectiores; gratia tamen sanctificans, quia in
ordine supernaturali est forma ultima, & perfecta, & ul-
timum spiritualis generationis terminus, expostit aliquam
dispositionem in subiecto in quo recipitur.

Ad secundam instantiam, neganda est etiam pars cum
Cajetano 3. p. q. 2. art. 10. Ratio dicitur est, quia
unio hypotactica non fit per elevationem naturae humanae
ad formam aut operationem, sed ad esse substantiale, ad
quod nulla requiritur dispositio, cum existentia substan-
tialis sit primum in subiecto: visio vero beatifica fit per
elevationem ad formam & operationem supernaturalem,
& ideo ad eam necessaria est supernaturalis dispositio ut
magis constabit ex ratione sequenti.

Probatur ergo secunda conclusio alia ratione fundamen-
tali. Nulla species, sive sensibilis sive intelligibilis, in
ratione speciei uniri potest, nisi potentia habenti suffi-
cientem virtutem, ad utendum ipsa ad elicendum cogni-
tionem. Licet enim species visibilis v. g. in ratione qua-
litative aut accidentis, possit divina virtute poni in lapide,
aut in auditu; tamen in ratione speciei visibilis, so-
lum potest uniri potentia viva habenti virtutem ad vi-
dendum cum illa: quia speciem uniri in ratione speciei,
nihil aliud est, quam uniri in ratione representantis ob-
jectum, quod constat representari non posse, nisi poten-
tia habenti virtutem illud cognoscendi: Sed intellectus
creatus, sine lumine gloriae, non habet sufficientem vir-
tutem,

tatem, ut utatur divina essentia ad eliciendam visionem Dei; Ergo ut aptus sit ad unionem cum illa in ratione speciei intelligibilis, per lumen glorie debet disponi.

13 Dico secundo; Lumen glorie necessarium est, ut intellectum eleveat ad visionem Dei eliciendam. Est etiam contra Vasquez citatum.

Probatur; videre Deum est visionem elicere; Ergo cum lumen glorie requiratur ad videndum Deum (ut ostendimus articulo precedenti) illud ad visionem Dei eliciendam necessarium est.

14 Dices cum Vasquez; Defectum facultatis & virtutis, qui est in intellectu creato ad videndum Deum, sufficenter suppleri per essentiam divinam in ratione speciei intelligibilis ei unitam.

Sed contra primo; Improprio virtutis & facultatis ad eliciendam visionem beatam, importat etiam improprio- nem ad utendum specie, sive ad recipiendam essentiam divinam loco speciei; Ergo ut fiat proxime capax illam recipiendi, indiget elevatione & conformacione luminis glorie.

Secundo; Species supplet vicem objecti, non dat virtutem potentiam ad illud videndum, sed eam supponit; ut patet in eo qui habet lasam vel debilem potentiam visivam; nam quantumvisque species visibiles objecti perfecte & efficaces ponatur in oculo, non sanatur neque confortatur visus ejus; Ergo defectus virtutis qui est in intellectu creato ad videndum Deum, non potest sufficenter suppleri per essentiam divinam in ratione speciei intelligibilis ipsi unitam.

Tertio; Improprio, quae est in intellectu ad eliciendam actum fidei, non suppletur per solam speciem objecti credibilis. Ergo a fortiori, sufficientia & improprio quae est in illo ad visionem beatificam eliciendam, suppleri non potest per solam unionem essentiae divinae in ratione speciei, sed debet necessario confortari & elevari per lumen glorie ad videndum, sicut per lumen fidei elevatur ad credendum.

15 Dico tertio; Lumen glorie esse necessarium ut disponat intellectum ad recipiendam visionem beatificam.

Hae conclusio sequitur ex precedentibus. Nam actio immanens recipitur in eodem subiecto a quo elicitur; Ergo si lumen glorie requiratur, ut intellectus creatus eliciat visionem beatificam, illud etiam erit dispositio necessaria, ut eam in se recipiat.

ARTICULUS III.

Utrum per potentiam Dei absolutam, possit intellectus creatus videre Deum sine lumine glorie, per modum habitus, vel auxilii communicato?

16 Partem affirmantem tenent communiter Recentiores, licet illam eodem modo non explicent. Quidam enim volunt, Deum in ratione luminis uniri posse intellectui creato, sicut ei unitur in ratione speciei intelligibilis. Ita aliqui quos refert Ledesma in relect. Dei q. 8. art. 8. & probabile reputat Ascuricenis in relect. de gratia Christi q. 6. Alii docent intellectum creatum posse reddi intrinsece potentem ad videndum Deum, per specialem ejus assistentiam, & concursum simultaneum ordinis supernaturalis, sine impressione alicujus virtutis, aut qualitatibus supernaturalibus. Ita Molina hic disp. 1. Vasquez disp. 46. c. 2. Arrabal, & alii recentiores communiter. Alii vero, ut Suarez, & Meratus, recurrunt ad aliquam potentiam obedientialem, proxime & immediate activam & productivam actuum supernaturalium, quam dicunt singulis rebus creatis naturaliter esse congenitam, & compleri per concursum simultaneum ordinis supernaturalis.

Sententia negans, & docens implicare contradictionem, intellectum creatum elevari ad visionem beatificam, sine lumine glorie, per modum habitus vel auxilii communicato, communis est in Schola D. Thomae, & aperte deducitur ex principiis ab ipso variis in locis statutis, ut patet ex infra dicendis.

§. I.

Primus dicendi modus rejicitur.

17 Dico primo; Licet essentia divina possit uniri intellectui creato, in ratione speciei intelligibilis, non tamen in ratione luminis illam confortantis, & elevantis.

Probatur ex principiis supra statutis; Magna enim est disparitas, inter speciem impressam, & lumen glorie; nam species impressa est forma intelligibilis, se tenens ex parte objecti, & ejusdem perfectionis, & immaterialitatis cum illo; unde ad illam non requiritur inherencia, vel informatio, sed tantum convenientia, & similitudo cum objecto, nam inherencia, aut informatio pertinet ad genus physicum, & per accidens se habent ad genus intelligibile; lumen autem glorie, est forma physica, tenens se ex parte potentiae, quare requirit inherentiam, & informationem; unde cum divina essentia non possit informatum intellectum creatum, non potest illi uniri in ratione luminis, sed solum in ratione speciei, & forma intelligibilis.

18 Confirmatur; Lumen glorie est virtus quadam vitalis, vitalitate supernaturali; sicut enim intra ordinem naturae datur sua vitalitas; ita intra ordinem supernaturalem, & divinum, reperitur etiam vitalitas supernaturalis; juxta illud Apostoli ad Rom. 8. *Constituta Dei vita aeterna*; Sed Deus non potest immediate per seipsum supplere vires principii vitalis, cum omne principium vitale debeat esse intrinsece operari, ut docent Philosophi in libris de Anima; Ergo Deus non potest immediate per seipsum vires luminis glorie supplere.

§. II.

Secundus explicandi modus refellitur.

19 Dico secundo; Intellectum creatum non posse reddi intrinsece potentem ad videndum Deum, per solam ejus assistentiam, ut concursum simultaneum ordinis supernaturalis; sed ad hoc necessarium esse lumen glorie, per modum habitus, vel auxilii communicato.

20 Probatur primo ex D. Thomae 2. 2. q. 175. art. 3. ad 2. ubi ait: *Essentia divina videri ab intellectu creato non potest, nisi per lumen glorie, de quo dicitur 1. 2. ad 35. in lumine suo vidimus tamen: quod tamen dupliciter participari potest. Uno modo per modum forme immanentis, & sic beatus facit Sanctus in patria, alio modo per modum usus luminis postquam transierit; & hoc modo lumen illud fuit in Paulo quando rapto fuit. Unde cum visio beatifica quae fuit in Paulo, non fuerit de potentia ordinaria, sed extraordinaria; & tamen in ordine ad illam ponat D. Thomas lumen glorie tanquam omnino necessarium, manifestum est ex ejus doctrina, intellectum creatum, non elevatum lumine glorie, per modum habitus vel auxilii communicato, non posse clare videre Deum.*

21 Probatur secundo conclusio ratione quam idem S. Doctor 3. contra Gent. cap. 53. insinuat. Non potest fieri specialis assistentia & unio Dei cum creatura, nisi ratione alicujus virtutis, vel forme in ipsa receptae; Ergo si in visione beatifica fiat specialis assistentia, & unio Dei cum intellectu creato, debet in eo recipi aliqua virtus, per quam elevetur, & fiat intrinsece potens ad videndum Deum, quae non potest esse alia quam lumen glorie, per modum habitus, vel auxilii communicato. Consequenter patet, Antecedens probatur primo ratione D. Thomae. Quando aliqua duo ununtur, oportet quod hoc fiat per mutationem utriusque, vel alterius tantum; Sed non potest fieri hoc unio per mutationem ipsius Dei; Ergo fieri debet per mutationem creature, quae proinde ex vi hujus unionis, & specialis assistentiae, debet recipere de novo aliquam virtutem. Secundo, in sententia D. Thomae, Deus non est in aliquo nisi per operationem, ut ostendimus supra exponendo attributum divinae immensitatis. Unde si Deus specialis modo uniat intellectui creato, & fiat illi praesens & assistens, debet in illo aliquid producere, & illum intrinsece immutare, per impressionem alicujus virtutis, aut qualitatibus supernaturalibus, quae non potest esse alia, quam lumen glorie.

22 Probatur tertio conclusio ratione fundamentali. Vel 21 ex speciali illa assistentia, & unione Dei cum intellectu creato, derivatur in ipsum aliqua virtus intrinseca, vel nulla ei superadditur. Si primum dicatur, habemus inmentum: nam talis virtus superaddita, debet esse quaedam participatio divina intellectualitatis, ac proinde lumen glorie, per modum habitus, vel auxilii communicato. Si vero secundum affirmetur, sequitur quod ex tali assistentia, & unione, intellectus creatus non possit fieri intrinsece potens ad eliciendam visionem beatam, impossibile enim est, illud quod de se est impotens & improprio ad producendum aliquem effectum, vel eliciendam aliquam operationem, reddi potens, & proportionatum ad illam attingendam, nisi intrinsece mutetur, ac proinde nisi in se recipiat aliquam formam, aut virtutem intrinsecam, quam antea non habebat: causam enim esse potentem ad operandum, non est aliqua denominatio extrinseca, sed intrinseca, virtute aliqua, & principio interno petita. Unde communiter dicitur, *idem maneat idem, semper facit idem.*

Confirmatur primo: Nulla causa agere potest, nisi prius, 22 saltem

saltem natura, habeat in se virtutem physicam & realem ad agendum; nam actus primus essentialiter praesupponit ad secundum: unde est illa celebris regula in Topicis, *Ab actu ad potentiam, optima est consequentia*. Quare si Deus velit aliquam creaturam operari, & producere aliquem effectum, requiritur indispensabiliter, quod ponat, vel supponat in ea virtutem ad illud producendum; alioquin talis causa non ageret, sed Deus ad ejus praesentiam, talem effectum produceret; Ergo cum intellectus creatus non habeat ex se virtutem, saltem proximam & immediatam, ad videndum Deum, nisi Deus eam illi communicet, & infundat lumen glorie, per modum habitus, vel auxilii, ad visionem beatificam elevari non poterit.

23 Confirmatur secundo: Omnis causa efficiens, antequam producat aliquem effectum, vel eliciat aliquam operationem, debet eam in se praecurrere, saltem virtualiter, alias non possit illam producere, & extra se emittere: Sed intellectus creatus non potest visionem beatificam, intrinsece, & virtualiter praecurrere, nisi ratione alicujus virtutis supernaturalis in ea recepta, quae non potest esse alia quam lumen glorie: Ergo ad videndum Deum necessario requiritur lumen glorie.

24 Denique suadet conclusio, & offenditur, per concursum Dei simultaneum, intellectum creatum non posse constitui intrinsece potentem ad videndum Deum. Implicat causam aliquam constitui potentem in actu primo, per aliquid se tenens ex parte actus secundi: cum actus primus praecedat secundum, prioritate saltem naturae: Sed concursus simultaneus se tenet ex parte actus secundi: est enim ipsa actio causae secunda, prout est a Deo simul operante cum illa. Ergo implicat quod intellectus creatus fiat intrinsece potens ad videndum Deum, per solum concursum simultaneum, & sine impressione alicujus virtutis aut qualitatibus elevantis.

25 Confirmatur: Intellectus non potest elevari per id ad quod eget elevatione: Atqui eget elevatione ad illud quod se tenet ex parte actus secundi, & quod est idem cum ipsa visione. Ergo &c.

Confirmatur amplius: Cum concursus simultaneus non fit influxus in causam, sed in actionem vel effectum, eam intrinsece non immutat: Ergo non reddit illam intrinsece potentem. Consequenter patet: repugnat enim causam aliquam de impotente fieri intrinsece potentem; ad eliciendam aliquam operationem ordinis altioris & supernaturalis, sine intrinsece ejus mutatione.

26 Dices primo, cum Recentioribus: Ex duobus trahentibus namque, quilibet eorum sumptus est impotens, & improprio ad talem tractionem, & fit potens & proportionatus per solum concursum simultaneum alterius, absque intrinseca sui mutatione: Ergo idem dici potest de intellectu creato, respectu visionis beatificae.

Sed contra: Improprio casu partialis provenit, ut sic loquar, ex excessu impotens effectus, unde per multiplicationem virtutis, aut concursus ejusdem speciei, fit perfecta proportio: At vero improprio quae est inter intellectum & visionem beatam, non provenit ex excessu vel ut intensivo, sed ex eo quod visio beata fit operatio ordinis altioris, & divini: Ergo non potest reddi potens ad illam, per solum concursum simultaneum.

27 Haec ratio illustrari & confirmari potest egregio discursu quem habet D. Thomas 3. cont. Gent. cap. 53. ubi haec scribit: *Nihil potest ad altiorum operationem elevari, nisi per hoc quod ejus virtus fortificatur. Coningit autem dupliciter alicujus virtutem fortificari: uno modo per simplicem ipsius virtutis intensivum, sicut virtus actus callidi augetur per intensivum coloris, ut possit efficere vehementiorem actionem in eodem specie: alio modo per novam forme additionem, sicut diaphani virtus augetur ad hoc ut possit illuminare, per hoc quod fit lucidum actu per formam lucis receptam in ipso de novo; & hoc quidem virtutis augmentum requiritur ad altioris speciei operationem consequendam, virtus autem intellectus creatus naturalis, non sufficit ad divinam substantiam videndam: Ergo oportet quod augetur ei virtus, ad hoc quod ad talem visionem perveniat; non sufficit autem augmentum per intensivum naturalem virtutis, quia talis visio non est ejusdem rationis cum visione naturali intellectus creatus, quod ex distantia visorum patet: Oportet igitur quod fiat augmentum virtutis intellectus, per alicujus novae dispositionis adaptionem. Quibus verbis S. Doctor, & nostram sententiam illustrat & Adversariorum fundamentum evertit: docet enim quod potentia creata non potest fieri potens & proportionata ad operationem altioris ordinis eliciendam, nisi per novam formae adaptionem: ex quo inferri intellectum creatum, posse elevari ad visionem beatificam, sine lumine glorie.*

28 Dices secundo cum Suarez: In singulis rebus creatis datur virtutem partialem & incompletam, ad attingendos actus supernaturales: scilicet potentiam obedientialem proxime activam, ratione cuius possunt immediate cooperari Deo, ad producendos actus supernaturales: unde sicut homo qui habet virtutem partialem & incompletam ad

trahendam navim; ut fiat complete potens, indiget solum consortio, & concursu simultaneo alterius: ita etiam intellectus creatus, ut fiat complete potens ad videndum Deum, non eget aliqua virtute, aut qualitate supernaturali cum elevante, sed tantum concursu simultaneo Dei, & speciali ejus assistentia.

Verum haec responsio & doctrina Suarez, aperte repugnat Divo Thomae 3. cont. Gent. cap. 70. dicenti: *Non sic idem effectus causa naturali & divina virtuti tribuitur, quasi partim a Deo & partim a naturali agente fiat; sed totus ab utroque secundum alium modum: sicut idem effectus totus attribuitur instrumentum, & principali agenti etiam totus*. Praeterea ejus falsitas & absurditas constat ex dicendis §. sequenti.

§. III.

Rejicitur haec potentia obedientialis, & illam totum ordinem gratiae destruit, demonstratur.

29 Dico tertio: Potentia obedientialis proxime & immediate activa effectuum supernaturalium, & singularis rebus creatis a natura congenita, chimerica est, & totum ordinem gratiae destruit.

Probatur primo ex D. Thoma in quaestionibus disputatis, quae unica de virtutibus in communi, art. 10. ad 2. ubi sic ait: *Respectu eorum quae facultatem naturae non excedunt, habet homo a natura, non solum principia receptiva, sed etiam principia activa; respectu autem eorum quae facultatem naturae excedunt, habet homo a natura aptitudinem ad recipiendum: Atqui aptitudo ad recipiendum, non est potentia activa, sed passiva: Ergo ex D. Thoma non datur in creaturis potentia obedientialis activa, respectu actuum supernaturalium, a natura indita, sed passiva tantum, & receptiva formarum supernaturalium, quibus mediantibus possunt actus supernaturales elicere.*

Item 1. 2. q. 109. art. 1. sic ait: *Unaqueque forma indita rebus creatis a Deo, habet efficaciam respectu alicujus actus determinati, in quem potest secundum suam proprietatem, utro autem non potest, nisi per aliquam formam supernaturalem: At hoc esset falsum, si in rebus creatis daretur potentia obedientialis immediate productiva actuum supernaturalium; nam homo ratione illius, sine superadditione alicujus novae forme supernaturalis, actus supernaturales possit elicere. Ergo &c.*

30 Praeterea idem S. Doctor 3. p. q. 62. art. 4. qu. 27. de verit. art. 4. & pluribus aliis in locis, docet in Sacramentis novae legis, residere virtutem intrinsecam ad producendam gratiam; quam virtutem dicit esse spirituales, incompletam, fluentem, & transentem, ac redutive pertinere ad praedicamentum qualitatibus in quo ponitur gratia sanctificans: Si autem in Sacramentis novae legis daretur potentia obedientialis gratiae productiva, inutilis esset haec virtus spiritualis transiens & fluens, ut constat; unde Suarez, & alii qui talem potentiam admittunt, illam virtutem rejiciunt: Igitur manifestum est, Divum Thomam talem potentiam obedientialem in rebus creatis non agnoscere.

31 Probatur secundo conclusio, & demonstratur hanc potentiam obedientialem contradictionem involvere, simulque esse entitativae naturalem, & supernaturalem. In primis enim quod fit entitativae naturae, evidens est: ut enim docent ejus defensores, illa est singularis rebus creatis a natura congenita. Quod etiam fit entitativae supernaturalis, probatur: quia cum omnis potentia specificetur ab actu ad quem ordinatur, & fit ejusdem ordinis cum illo; potentia immediate productiva actuum supernaturalium, non potest non esse supernaturalis.

32 Neque dici potest, illam esse entitativae naturalem, & supernaturalem formaliter & in ratione potentiae: quod enim secundum suam entitatem non attingit ordinem supernaturalem, non potest illum attingere secundum suam activitatem: quia activitas feci potentia agendi, conficitur ad entitatem & substantiam rei, & est veluti proprietates ex illa resultans, ac proinde debet illi commensurari, & proportionari, unde communiter dicunt Philosophi quod operari sequitur esse: Ergo si potentia obedientialis sit naturalis, quantum ad substantiam & entitatem, erit etiam naturalis, quantum ad activitatem, & in ratione potentiae.

33 Praeterea talis potentia esset simul, finita, & infinita: finita quidem, utpote identificata cum entitate cuiuslibet rei creatae, quae finita est: infinita vero, quia esset productiva cujuscumque rei producibilis, quae esset infinita, saltem in potentia, nam dato quocumque effectu productivo, potest perfectior, & perfectior in infinitum produci.

Probatur tertio conclusio & magis impugatur haec potentia obedientialis, ex pluribus absurdis, & inconvenientibus quae ex illa sequuntur. In primis enim fit datur in natura vis quadam initialis, immediate productiva effectuum

Etiam supernaturalium, sequitur quod in natura de- curritur initia gratia, & semina quadam rerum supernatur- alium: quod est error Cassiani, & aliorum Sempe- lagianorum, ut videtur potest in collatione 13. Abbatis Cheremonis.

Secundo, si detur hac potentia obedientialis, frustra ponuntur in homine habitus supernaturales infusi; ad eliciendos actus fidei, spei, & caritatis. Frustra ponitur in Sacerdote character ad consecrandum Corpus Christi, vel ad absolvendum a peccatis. Inutile etiam erit lumen glorie in beatis ad videndum Deum: Sed hac omnia sunt absurda, ut constat: Ergo &c. Sequela probatur: frustra fit per plura quod potest fieri per pauciora: Sed per solam potentiam obedientialem, & concursum Dei supernaturalium homo potest hac omnia prestare, & illos actus elicere, ut docent Adversarii: Ergo superfluum erit ponere in iustis habitus infusos, characterem in Sacerdote, & lumen glorie in Beatis.

Neque dici potest, hac requiri ad actus illos con- naturaliter eliciendos; cum enim hac potentia obedientia- lis sit intrinseca cuilibet rei naturali, immo & illi natu- rali congenita, ut dicunt Adversarii: supposito quod illa detur, homo magis conaturaliter, illa mediante eliceret actus supernaturales, quam medianibus formis, & habitibus ordinis supernaturalis a Deo infusis, & il- li superadditis.

Tertio: illa potentia obedientialis tollit necessitatem gratie sufficientis, & multum favet Iansenio, & ejus se- ctatoribus: gratia enim sufficiens solum admittitur a Theo- logis, ut reddat voluntatem proximae & complete poten- tiae ad eliciendos actus supernaturales, pro eo tempore, & loco quo tenetur observare precepta supernaturalia: Si ergo per solam potentiam obedientialem, & concursum simultaneum, possit voluntas reddi proximae & complete potens ad illos eliciendos, quare opus erit gratia suffi- ciente, & auxilio transeunte?

Quarto, In Concilio Tridentino Sess. 6. can. 3. definitur hominem indigere gratia preveniente in ordine ad actus supernaturales: At si homo habeat virtutem agendi prox- imam, & productivam actuum supernaturalium, non est cur talis gratia preveniens desideretur in potentis eli- ctivis eorum; sufficit enim sola gratia concomitans, seu concursus simultaneus ordinis supernaturalis, qui talem virtutem, & potentiam compleat: Ergo hac potentia obe- dientialis, cum necessitate gratie prevenientis, & cum definitione Tridentini coherere nequit.

Denique, per hanc potentiam obedientialem destruitur etiam gratia coefficientis: illa enim non potest esse gra- tia, si alicui potentia entitative naturali sit conaturali- ter debita; de ratione enim gratie est quod gratis de- tur, & sine ullo dote: Atqui gratia illa coefficientis, seu concursus simultaneus ordinis supernaturalis, erit conaturaliter debitus tali potentie obedientiali, qua, ut docent Adversarii, est naturalis entitative, & quan- tum ad substantiam; Ergo non poterit dici gratia. Ma- jor patet, Minor probatur. Omni virtuti activae, quae conaturaliter & ab intrinseco inest alicui rei, titulo conaturalitatis debetur concursus proportionatus actu qui respicit: verbi gratia virtuti illuminativae Solis, & calefactivae ignis, concursus ad illuminandum & calefac- iendum: unde quando Deus illum denegavit igni, ad comburendum tres pueros in fornace Babylonica existen- tes, talis denegatio fuit miraculosa, & praefer cursum, & leges ordinarias divinae providentiae: Sed actus quem respicit, & ad quem ordinatur potentia obedientialis, est supernaturalis; cum juxta Adversarios, illa sit immedi- ate, & proximae productivae actuum, & effectuum super- naturalium: Ergo illi conaturaliter debetur gratia coef- ficientis, & concursus supernaturalis ad actus superna- turales eliciendos. Ex quibus constat, hanc potentiam obedientialem, totum ordinem gratiae destrueret, & virus erroris Pelagianum, aliquo modo continere.

§. IV.

Respondetur argumentis Adversariorum.

32 **O**bjicit primo: D. Thomas in 4. dist. 49. quaest. 2. art. 7. sic ait: *Potest miraculose fieri, quod divina virtute, aliquis intellectus creatus non habens nisi dispositio- nem: ut, elevetur ad videndum Deum per assensionem: Ergo cum lumen glorie non pertinet ad dispositionem vis, sed patriae, potest sine illo intellectus creatus elevari ad videndum Deum.*

Respondet D. Thomam solum intendere, quod intel- lectus creatus potest elevari ad videndum Deum, per lu- men glorie, per modum auxilii, & dispositionis trans- euntis communicatum: illud enim non ponit hominem extra statum vis, ut patet in Moyse, & D. Paulo. Un- de idem S. Doctor 2. a. quaest. 176. art. 3. ad 2. docet quod lumen glorie dupliciter participari potest: *Uno mo- do per modum formae permanentis, & sic Beatus facit San-*

*ctus in patria: alio modo per modum ejusdem passionis trans- euntis (sicut dicitur in de lumine prophetia) & hoc mo- do illud fuit in Paulo, quando visus fuit. Ex quo intel- liges alium locum ejusdem S. Doctoris, q. 10. de verit. art. 11. sic dicitur: *Beatus Petrus fecit Deus, sine eo quod ad diem agilitatis voluerit, super aquas ambulare: Ita potest motum ad hoc perducere, ut divina essentia unia- tur in statu vis, modo illo quo sibi visus in patria, sine hoc quod a lumine glorie perfundatur: Ibi enim loquitur de lu- mine glorie, per modum habitus communicato, sine quo homo in statu vis constitutus, potest reddi potens ad videndum Deum, per lumen glorie datum per modum au- xilii, & dispositionis transeuntis.**

33 **O**bjicit secundo Adversarii, ad probandum dari in re- bus creatis potentiam obedientialem, proximae & imme- diate activam, & productivam actuum supernaturalium, plures auctoritates Scripturae, & Sanctorum Patrum, in quibus dicitur, omnes creaturas esse Deo subjectas, illi- que obedientes, ut in eis, vel de eis facit quidquid ipse voluerit: Nam Sapient. 19. post enumeratos mirabiles ef- fectus ignis & aquae, ad imperium Dei, ut inquit Scri- ptura, exercitos, Sapientis totum refundit horum miracu- lorum rationem, in obedientiam creaturarum, his verbis: *Omnis enim creatura ad sum genus ab initio resignatur, deserviens tuis preceptis: quasi dicat, sola ratio ex parte creaturarum productionis hujusmodi effectum, & miraculorum, est obedientia creaturarum. Item Augu- stinus de Genesi ad litteram cap. 17. dicit quod Deus ha- bet virtutem ut possit facere quod vultis parvas, & arbor arida flores. Et D. Thomas in 4. dist. 8. q. 2. artic. 3. ad 4. sic ait: *sicut creatura inest potentia obedienti, ut in ea fiat quicquid creator disposuerit, ita etiam ut ea median- te fiat, quod est ratio instrumenti. Quibus verbis Sanctus Doctor videtur admittere, non solum potentiam obe- dientialem passivam ad recipiendum quicquid Deus vo- luerit, sed etiam activam ad cooperandum illi in omni- bus quae voluerit.**

34 **R**espondeo hac & similia Scripturae, & SS. Patrum te- stimonia, significare tantum quod Deus possit facere in creaturis quicquid voluerit, & quod possit eas assume- re ut instrumenta, ad producendos omnes effectus qui non implicent contradictionem. Sed Scriptura & Sancti Patres non dicunt, quod hoc possit fieri absque eo quod Deus elevet creaturas ad agendum, per aliquam virtu- tem ipsis superadditam, de qua solum est difficultas, & controversia. Unde illa testimonia solum probant, dari in creaturis potentiam obedientialem mediate & remote productivam effectuum supernaturalium; quatenus mediante virtute a Deo ipsis impressa, elevari possunt ad illos producendos. Ex quo etiam facile intelligitur locus D. Thomae ex 4. sent. desumptus: ibi enim solum inten- dit, in qualibet creatura esse potentiam obedientialem pas- sivam, ad recipiendum virtutem a Deo, per quantum in- strumentaliter illi cooperetur ad effectus supernaturales & miraculosos, non vero quod fit in creatura potentia obedientialis proximae activae & quae nullam requirit vir- tutem superadditam, sed solum concursum Dei simulta- neum, ut contendant Adversarii.

35 **O**bjicit tertio quidam Recentiores: Datur in Deo perfectissimum & absolutissimum dominium in omnes crea- turas, & in ipsis creaturas perfectissima subjectio ad illi obediendum: Ergo datur etiam in creaturis potentia obe- dientialis activa ad efficiendum omne id quod Deus vo- luerit. Consequentia probatur, sublata enim tali poten- tia obedientiali, non potest subsistere perfectissimum il- lud Dei dominium in creaturas, nec perfecta subjectio creaturarum ad Deum.

Confirmatur: Dominium Dei, & subjectio creaturae, tanta esse debet, ut non possit major excogitari: At si non daretur potentia obedientialis activa in omnibus creatu- ris, excogitari posset perfectissimum dominium in Deo, & ma- jor subjectio in creaturis: ea scilicet, qua Deus illis tam- quam instrumentis immediate uteretur, ad quodcumque faciendum, quod non implicaret contradictionem: Ergo talis potentia obedientialis admittenda est.

36 **A**d objectionem, concessio Antecedente, distingo Con- sequens: Ergo datur in creaturis potentia obedientia- lis, proximae & immediate activae, nego: mediate & re- mote, concedo. Sensus distinctionis est, ex perfecto do- minio quo Deus habet in creaturas, & ex perfecta sub- jectione creaturarum ad Deum, non posse colligi, quod in creaturis datur potentia ad cooperandum Deo immedi- ate, & sine additione alienius virtutis, ad effectus super- naturales & miraculosos: hoc enim implicat contradic- tionem, ut supra ostendimus: sed solum mediate, & cum additione alicujus virtutis supernaturalis a Deo receptae. Ex quo patet responso ad confirmationem, dicendum esse enim in Deo debere quidem aditum dominium perfectis- simum, & in creaturis perfectissimam subjectionem, quae tamen non implicent contradictionem: implicat autem quod aliqua creatura operetur, & producat effe- ctus supernaturales, sine aliqua virtute supernaturali eis super-

superaddita, ut supra ostensum est. Sicut ergo ille inepte argueret, qui ex absoluto, & perfecto dominio quod Deus habet in omnes creaturas, vellet probare, Deum posse facere, quod creatura ageret sine actione, quod homo intelligeret sine intellectu, aut viveret sine anima: quia haec omnia involvunt contradictionem: ita similiter cum non minus repugnet creaturam agere sine virtute propria, vel superaddita, quam sine actione, non minus ineptum, ac futile est argumentum, quo ex supremo, & absolutissimo dominio Dei in creaturas, Recentiores illi probare contendunt, eas posse elevari a Deo, ad actus supernaturales, & miraculosos, sine impressione alicujus virtutis, & sine mutatione intrinseca illarum per solam additionem concursus simultanei.

37 **O**bjicit ultimo: Si intellectus creatus non habeat ex se virtutem saltem partialem incompletam ad videndum Deum, non influet active in visionem beatam, sed se ha- bebit mere passive ad illum: sicut se habet aqua recipien- do calorem ab igne productum: Consequens est falsum, ut constat ex infra dicendis: Ergo & antecedens.

Respondet negando sequelam Majoris, licet enim lu- men glorie in visione beata fit tota vis proxima agendi, non sequitur tamen intellectum creaturam mere passive se habere ad illum, sicut aqua ad calefactionem: cuius rei multiplex ratio & differentia assignari potest. Prima est, quia calor in aqua nullam supponit virtutem etiam radica- lelem ad calefaciendum, sed potius ad oppositum, nempe ad refrigerandum: lumen vero glorie supponit in in- tellectu creato virtutem radicalem, & remotam ad viden- dum Deum. Secunda, quia calor non perficit virtutem aquae intra obiectum ejus adequatum, sicut lumen glorie perficit intellectum. Tertia, quia calor respectu aquae est tanquam principium omnino extrinsecum, & contrarium ejus naturae, unde violentus ab illo movetur: at vero for- mae supernaturales sunt a Deo, qui respectu anime nostrae non comparatur ut principium omnino extrinsecum, sed quodammodo intrinsecum & connaturale, quod ipsi illa- bitur, & cui subordinatur anima, tanquam principio po- tentior, & suaviori moventi. De quo vide Alvarez disp. 64. de auxil. & lib. 3. resp. cap. 2.

ARTICULUS IV.

An lumen glorie sit habitus, omnibus aliis supernaturalibus perfectior?

§. I.

Duplici conclusione difficultas resolvitur.

38 **D**ico primo: Lumen glorie ut est in beatis, est habi- tus, habens tamen modum potentiae. Est contra Ca- breram & Ledesimam asserentes illud esse simpliciter po- tentiam. Colligitur tamen ex D. Thoma hic art. 5. ad 1. dicente lumen glorie esse necessarium, ad hoc quod intel- lectus fiat potens ad intelligendum, per modum quo potentia fit potentior ad operandum, per habitum.

Ratio etiam illi suadet: Licet enim spiritualis potentia, ab extrinseco adveniens, possit esse in intellectu tan- quam in subjecto: sicut de characteribus docet D. Thomas 3. part. q. 63. art. 4. ad 2. & 3. ut tamen aliquid sit po- tentia, debet esse indifferens ad bene vel male opera- dum. Nam per hoc distinguitur per se potentia ab habi- tu, qui determinate ordinatur ad bene operandum, ut patet in virtutum habitibus, vel determinate ad male operandum, ut constat in habitibus vitiorum. Unde D. Thomas ibidem art. 2. in argumento *sed contra*, probat characterem esse potentiam, & non habitum, quia nullus habitus est qui possit ad bene & male se habere: character autem ad utrumque se habet, ut dicitur enim eo quidam bene, alii vero male. Atqui lumen glorie non est indiffe- rens ad bene vel male operandum, sed determinate da- tur, & ordinatur ad Deum clare cognoscendum, & vi- dendum, quod est recte operari: Ergo non est poten- tia, sed habitus. Addo quod, si esset simpliciter poten- tia, esset tota ratio agendi, sicut alia potentia natu- rales; & consequenter intellectus creatus mere passiva se haberet ad visionem beatificam: quod non potest dici, ut infra ostendimus.

Quod autem lumen glorie habeat modum potentiae, constat, quia ut docent Theologi in Tractatu de gratia, habitus supernaturales in hoc distinguuntur a naturali- bus, quod non supponunt potentiam proximam ad agen- dum, sicut habitus naturales, sed illam tribuunt; unde illi non dantur solum ad facilius, sed etiam ad simplici- ter posse, & habent modum quemdam potentiae. Ergo quamvis lumen glorie, ut in beatis, non fit simpliciter po- tentia, sed habitus, habet tamen modum quemdam potentiae.

39 **C**onfirmatur: Supremum infiniti attingit infimum supre- mi, ut docet Dionysius: Sed lumen glorie, & alii habi- tus supernaturales, sunt supremi inter omnes habitus: Ergo attingunt aliquo modo rationem potentiae, saltem

Theol. Gener. Tom. I.

quantum ad modum. Dixi autem lumen glorie, ut est in beatis, esse habitum habentem modum potentiae; quia illud quod communicatum fuit D. Paulo in raptu, non habuit rationem habitus, sed auxilium, vel dispositionis transeuntis, ut supra vidimus ex D. Thoma.

40 **D**ico secundo: Lumen glorie esse minus perfectum gra- tia sanctificante: esse tamen nobilius & perfectius cari- tate.

Prima pars conclusionis est contra Gonzalez, hic disp. 28. sect. 1. est tamen communior apud Thomistas, & se- quitur ex principiis a nobis statutis Tractatu precedent- ti, agentes de constitutivo naturae divinae. Ibi enim ostendimus, quod licet gratia sanctificans, & lumen glo- riae participent gradum divinae intellectualitatis, diver- simode tamen: nam gratia illum participat, ut habet ra- tionem naturae, est enim principium radicale virtutum in- fusarum, sicut natura divina est eminenti quodam mo- do radix divinarum attributorum, lumen vero glorie parti- cipat intellectualitatem divinam per modum principii proximi intelligendi: Sed participatio divina intellectuali- tatis per modum naturae, est perfectior participatio per modum virtutis, & principii proximi ad intelligendum: Ergo gratia est perfectior lumine glorie.

41 **C**onfirmatur: Id quod se habet per modum substantiae & naturae in ordine supernaturali, est perfectius illo quod se habet per modum proprietatis conaturaliter de- bitae: Sed gratia sanctificans est quasi substantia & na- tura in ordine supernaturali, lumen vero glorie se ha- bet tanquam proprietatis, illi conaturaliter debita, & ab ea fluens per simplicem emanationem, sublatis impe- dimentis viae: sicut gloria Corporis Christi, sublatis vie impedimentis, orta est per simplicem resultantiam a glo- ria anime ejus: Ergo gratia sanctificans est perfectior lumine glorie.

42 **C**onfirmatur amplius: Perfectius est principium radica- le, quam proximum operationis, ut patet in essentia ani- mae, & ejus potentis: Sed gratia est principium radicale visionis beatae: juxta illud Apostoli ad Roman. 6. *Gratia Dei vita aeterna*; Lumen vero glorie est principium ejus proximum & immediatum: Ergo gratia est perfectior lu- mine glorie.

43 **S**ecunda pars, quae docet lumen glorie esse perfectius caritate, probatur: Tum quia lumen glorie habet actum omnium perfectissimum, scilicet visionem beatificam, quae ut dicimus in Tractatu de beatitudine disp. 3. art. 2. est perfectior amore beatifico, & ad in quo beatitudo essentia- liter consistit. Tum etiam quia lumen glorie partici- pat vim proximam intelligendi Dei, quae est perfectior voluntate, & amore Dei, qui a caritate participatur: cum gradus intellectivus sit naturae divinae constitutivus, & voluntas se habeat per modum attributi, & proprie- tatis ad illum consequentis.

§. II.

Solvetur obiectio.

38 **O**bjicit primo contra primam conclusionem. Actus supernaturalis exigit conaturaliter potentiam super- naturalem a qua eliciatur, cum actus & poten- tia debeant esse ejusdem ordinis: Sed visio beatifica est supernaturalis: Ergo exigit conaturaliter elici a po- tentia supernaturali, quae non potest esse alia, quam lumen glorie.

43 **R**espondeo distinguendo Majorem: dicit ordinem ad po- tentiam supernaturalem entitative, & quantum ad sub- stantiam, nego: supernaturalem accidentialiter, & per elevationem, concedo. Unde hoc argumentum solum probat, quod visio beatifica non dicit ordinem ad in- tellectum creaturam, nade sumptum, & secundum sua naturalia consideratum, sed ut elevatum per lumen glo- riae, quod est participatio quadam divinae intellectuali- tatis, & dispositio necessario praerequisita, ut uniat essentia divina, ut speciei & forme intelligibili, ut articulo secundo declaravimus.

44 **O**bjicit secundo contra secundam conclusionem. Il- lud quod habet rationem medii, & dispositionis, est mi- nus perfectum eo quod habet rationem termini, & fi- nis, ac ultime formae: Sed gratia sanctificans, & alia dona supernaturalia, se habent respectu visionis beatae, sicut media ad finem, & dispositiones ad formam ulti- mam; unde gratia vocatur a D. Thoma 2. a. quaest. 24. articulo 3. ad 2. *quodammodo inchoatio gloria in nobis*: Ergo gratia est minus perfecta quam visio beatifica, ac pro- inde quam lumen glorie, quod est principium proximum & immediatum illius.

45 **R**espondeo distinguendo Majorem: Illud quod habet rationem medii, est minus perfectum, eo quod habet ra- tionem ultimi finis, obiectivi, concedo: formalis, nego. Similiter distinguo Minorem: se habent sicut media ad finem, formalem, concedo: obiectivum, nego.

Explicatur: Visio beatifica est solum finis ultimus ac bea- titudo

tudo formalis, quia est consecutio ultimi finis, ut docet D. Thomas 1. 2. q. 3. art. 8. ad 2. Quod autem ad finem qui est consecutio ordinatur, non opus est ut sit illo imperfectus: sicut nec unumquodque quod est propter suam operationem, oportet esse imperfectus illa, aut ejus principio effectivo proximo.

Ad aliud quod additur, dicendum, quod gratia dicitur inchoatio glorie, aut semen illius, vel dispositio ad illam; non quia sit ea imperfectior, sed quia illam virtute continet, tanquam principium meritum de condigno vite eterne: nam ut ait D. Thomas q. 29. de verit. art. 6. Meritum est causa praeiudicialis secundum reductionem ad causam efficientem, in quantum meritum facit aliquam gratiam, & per hoc ad gratiam disponit.

ARTICULUS V.

Quomodo concurrat intellectus lumine glorie elevatus ad visionem beatificam, an ut principalis, vel instrumentalis.

§. I.

Primitivum quod apud omnes est certum.

43 Suppono tanquam certum, & ab omnibus fere Theologis contra Nominales receptum: Deum non producere visionem beatificam in intellectu beati ipso mere passive se habente, sed intellectum creatum lumine glorie elevatum, active in eum influere.

Ratio fundamentalis est, quia visio beata est actio vitalis: Ergo debet active procedere ab intellectu creato, lumine glorie perfuso. Consequens patet: in hoc enim differt natura vivens ab inanimata, quod illa se movet ab intrinseco, & est principium active influens in suas operationes: altera vero solum ab extrinseco movetur, & in se recipit motum ab alio principio, & Antecedens vero probatur primo, quia in Scriptura beati videntes Deum dicuntur vivere via aeterna; juxta illud Joann. 17. Haec est vita aeterna, ut cognoscant te Deum verum. Secundo, quia videre Deum, est intelligere, & cognoscere illum, ut in se est. Sed intellectus & cognitio, actio vitalis est, ut constat: sicut est intellectivum & cognoscitivum, dicit gradum vitae perfectissimum: Ergo visio beatifica, actio vitalis est.

Tertio, sicut gratia habitualis est participatio vitalitatis divinae per modum radicalis, ita etiam lumen glorie est formalis participatio vitae divinae per modum principii proximi, unde sicut homo iustus, per gratiam & caritatem vivit via supernaturali, ita & beatus, videndo Deum vivit via aeterna & beata.

44 Confirmatur primo ex Tridentino Sess. 6. can. 4. deficientem, liberum arbitrium non se habere mere passive in ordine ad actus quibus ad justificationem disponitur. Sed non alia ratione, ad actus praedictos non comparatur mere passive liberum arbitrium creatum, nisi quia sunt vitales, & consequenter debent procedere ab intrinseco: Ergo cum visio beatifica vitalis sit, debet etiam a principio intrinseco active concurrere procedere.

45 Confirmatur secundo: Si beati nihil agerent in visione beatifica, frustra daretur eis lumen glorie, frustra essentia divina eorum mentibus iniretur per modum speciei impressae & expressae: ad quid enim, illa visio beatae principia, si nullam elicant intellectionem, sed mere passive se habeant? Est Deus tantum in illis, & non per illos operatur, ad quid elevatur eorum intellectus? Hoc praesupposito tanquam certo, inquirunt Theologi, modum quo intellectus lumine glorie elevatus, active influat in visionem beatam; an ut causa principalis, vel instrumentalis?

§. II.

Difficultas resolvitur.

1250 Iteo igitur: Intellectus creatus, lumine glorie perfusus, producit sufficienter visionem beatificam, ut vera causa secunda principalis; & non ut merum instrumentum Dei. Est contra Suarez lib. 2. de attrib. cap. 16. Vasquez, & alios Recentiores. Est tamen D. Thom. 2. 2. q. 23. art. 2. & q. 24. de verit. art. 1. ad 5. & omnium Thomistarum.

1251 Probatur primo conclusio: Nam ut docet S. Thomas loco ultimo citato, causa instrumentalis est illa, quae ita movetur ab aliquo agente extrinseco, ut tamen se ipsam a principio intrinseco non moveat; ut tamen se ipsam, malleo & aliis instrumentis artificialibus: Sed intellectus creatus, lumine glorie perfusus, non ita movetur a Deo ad visionem beatificam, ut se ipsam a principio intrinseco non moveat: Ergo non concurrat ad illam per modum instrumenti, sed per modum causae principalis. Major patet, Minor probatur. Intellectus videns Deum,

vitaliter operatur, & vivit vita aeterna & beata, ut offendimus §. praecedenti; Sed de ratione causae vitalis, & vitaliter operantis est, quod se movet ab intrinseco, ut docent Philosophi in libris de anima: Ergo intellectus videns Deum, movet se ab intrinseco ad visionem beatificam.

1252 Probatur secundo: De ratione instrumenti proprie sumpti est, ut elevetur extra latitudinem sui objecti adequati; ut constat in aqua baptismali, quae elevatur ad producendam gratiam, quae est extra latitudinem objecti adequati ejusdemque agentis creati. Sed intellectus creatus in visione beatifica non elevatur extra latitudinem sui objecti adequati; ut patet ex dictis in prima disputatione, ubi offendimus, quod licet Deus clare visus, non continetur intra objectum conaturale & proportionatum intellectus creati, continetur tamen intra latitudinem objecti adequati illius, quod est ens ut sic, analogice commune Deo & creaturis: Ergo intellectus creatus lumine glorie perfusus, non concurrat instrumentaliter ad visionem beatificam.

1253 Confirmatur: Instrumentum proprie sumptum, neque habet virtutem proximam, neque radicalem ad effectum causae principalis: aqua enim v. g. non habet virtutem radicalem ad producendam gratiam, neque ferra ad sciendum artificiosum; Sed intellectus creatus habet virtutem, scilicet radicalem & remotam, ad videndum Deum, ut supra offendimus; alioquin non influeret active in visionem beatificam, sed ad illam mere passive se haberet, sicut aqua respectu calefactionis: Ergo ad illam non concurrat instrumentaliter.

1254 Probatur tertio: Quando aliquis effectus, vel actus est conaturalis alicui potentiae activae, procedit ab illa tanquam a causa principali: Sed visio beata est conaturalis intellectui creato illustrato lumine glorie: Ergo ab illo ut a causa principali procedit. Major patet, nunquam enim potest effectus, seu actus conaturaliter procedere ab instrumento; v. g. nunquam producitur conaturaliter gratia a Sacramento, quia instrumentum solum agit ut motum a principali agente, quae effectus nunquam potest illi esse conaturalis, sed solum agenti principali. Minor vero probatur: Intellectus lumine glorie perfusus, est ordinis divini, & veluti deiformis, & participat vim proximam intelligendi quae est in Deo; unde sicut vis proxima intelligendi Dei illum respicit conaturaliter tanquam objectum sibi proprium & proportionatum, & habet essentiam divinam per modum formae, & speciei intelligibilis sibi conaturaliter unitam, five potius identificatam; ita & intellectus lumine glorie perfusus, conaturaliter respicit Deum tanquam objectum proportionatum, & exigit unam essentiam divinam, ut speciei & formae intelligibilis, ut antea declaravimus.

1255 Adde quod, signum conaturalitatis actus cum potentia, est delectatio quam percipit potentia in tali actu; unde Divus Thomas infra quest. 18. art. 2. ad 2. Conringit aliquorum operum esse hominibus non solum principium naturalis, sed etiam quoddam superadditum, ut sunt habitus inclinantes ad quoddam operationem generis, quasi per modum naturae, & facientes illas operationes esse delectabiles: Sed intellectus creatus, lumine glorie perfusus, maxime delectatur in visione beatifica, immo per ipsam redit beatus: Ergo visio beatifica est illi conaturalis.

1256 Dices: Non potest esse magis conaturalis intellectui, ut habenti lumen glorie, videre Deum, quam habere ipsum lumen: Sed habere lumen glorie, non est conaturalis intellectui creato: Ergo visio beatifica non est conaturalis intellectui creato, lumine glorie illustrato.

1257 Respondedo negando Antecedens, quia non est eadem ratio de lumine glorie, & de intellectu illud habente; nam lumen glorie non supponit in intellectu formam aliquam, ratione cuius constituitur subiectum aliquo modo conaturaliter receptivum illius, sed solum potentiam obedientiam passivam; visio autem supponit lumen constituens intellectum aliquo modo conaturaliter elicitivum, & receptivum illius.

1258 Probatur quarto conclusio contra Suarez argumentum ad hominem. Si intellectus haberet se ut causa instrumentalis ad visionem beatam, non egeret lumine glorie ad videndum Deum, etiam de via ordinaria; & oculus corporeus posset elevari ad visionem beatam; Urinque falsum est, & contra illam Auctorem, Ergo &c. Major quoad primam partem ex eo patet, quod, juxta illum, instrumenta Dei non elevatur, nisi per potentiam obedientiam singulis rebus creatis inditam; Cur ergo intellectus ita indigeret lumine glorie, ut non nisi per miraculum posset sine illo videre Deum? Aut cur non ponit in aliis instrumentis similes qualitates ad hoc ut eleventur? Haec duo, sine dubio, parum sibi consentiunt in illius doctrina.

1259 Probatur eadem Major quoad secundam partem; Instrumenta possunt elevari ultra suum objectum adequatum, & specificativum; ut constat in Sacramentis, quae elevantur ad producendam gratiam: Ergo si homo concurrat

currat solum instrumentaliter ad videndum Deum, poterit ejus oculus elevari ad visionem Dei, licet Deus non conaturatur intra objectum adequatum ipsius, sicut nec gratia intra virtutem adequatam aquae Sacramentalis.

1260 Confirmatur: Quando agens est infinita virtutis, sicut Deus, potest de potentia absoluta, uti quolibet instrumento ad quemcumque effectum, vel eandem effectum immediate per seipsam causare; Ergo si intellectus creatus, instrumentaliter tantum concurrat ad videndum Deum, poterit ad sui visionem elevare, non solum oculum corporeum, sed lapidem, vel plantam; vel etiam se solo producere visionem intellectus creati, illo inere passive se habente: At haec omnia repugnant, ut constat ex supra dictis: Ergo intellectus creatus non concurrat instrumentaliter ad visionem beatificam.

1261 Probatur ultimo: Si intellectus creatus instrumentaliter tantum concurreret ad visionem in patria, etiam voluntas se haberet solum per modum instrumenti, ad actus supernaturales quos elicit in via: Consequens est absurdum: Ergo & Antecedens. Major patet, nam ratio principia cur visio beata dicatur producta a nobis instrumentaliter, est supernaturalitas, quae reperitur in actibus vitae. Minor vero probatur ex D. Thom. 2. 2. quest. 23. art. 2. ubi inquit: Non potest dici, quod sic movetur Spiritus Sanctus voluntatem ad actum diligendi, sicut movetur instrumentum: sic enim colligetur ratio voluntarii, & excluderetur ratio meriti. Idem docet in hac parte quest. 105. art. 4. ad 3. his verbis: Si voluntas ita moveretur ab alio, quod ex se nullatenus moveretur, opera voluntatis non imputarentur ad meritum, vel demeritum; sed quis per hoc quod movetur ab alio, non excluditur quod movetur ex se, ideo per consequens non tollitur ratio meriti, vel demeriti. At si voluntas haberet rationem puri instrumenti in ordine ad actus supernaturales, non moveret seipsam ad illos, sed tantum a Deo moveretur; instrumentum enim proprie dictum, non movet seipsam ad agendum, sed a causa principali movetur: Ergo voluntas non habet rationem puri instrumenti in ordine ad actus supernaturales quos elicit.

§. III.

Solutio objectionum.

1262 Obijciunt in primis Adversarii: SS. Patres liberum arbitrium appellare solent instrumentum divinae gratiae, & simpliciter negare esse agens principale in negotio salutis; & D. Thom. 2. 2. q. 173. art. 4. dicit: Ad operum mens Propheta a Spiritu Sancto sicut instrumentum: Ergo a fortiori, idem dicendum est de intellectu creato respectu visionis beatificae.

1263 Secundo arguunt: Illa causa est instrumentalis, quae agit ut mota & elevata ab alia: Sed intellectus creatus non influat in visionem beatam, nisi ut motus, & elevatus a Deo: Ergo ad illam non concurrat instrumentaliter.

1264 Tertio. Illa non est causa principalis, seu instrumentalis, quae habet effectum excedentem nativam virtutem; ut patet in aqua calida, quae est tantum instrumentum respectu calefactionis, quia calor excedit nativam virtutem: Sed visio beatifica excedit nativam virtutem intellectus creati, ut 1. disp. offendimus est: Ergo ad illam non concurrat ut causa principalis, sed tantum ut instrumentalis.

1265 Quarto, causa principalis, secundum D. Thomam, est illa quae operatur per propriam formam, proportionatam cum effectu; instrumentalis autem, quae operatur per virtutem alienam, & derivatam a causa principali: At intellectus creatus non influat in visionem beatam, per formam aut virtutem propriam, sed alienam & ab extrinseco provenientem: scilicet per lumen glorie a Deo infusum: Ergo non est causa principalis illius.

1266 Denique, Visio quam D. Paulus habuit in raptu, fuit ejusdem speciei ac illa quae gaudet beati in patria, cum haberet idem objectum specificativum, scilicet essentiam divinam clare visam: Atqui ad visionem illam transiebat, intellectus D. Pauli non concurrat ut causa principalis, sed tantum ut instrumentalis, cum ad illam non fuerit elevatus per aliquem habitum, sed per solum Dei motionem, & auxilium transiens, & fluens, quo pacto elevatur instrumenta ad actionem principalis agentis: v. g. penicillus ad pingendum, & Sacramenta ad producendam gratiam, ut docet Thomista in materia de Sacramentis: Ergo intellectus creatus, lumine glorie perfusus, non concurrat principaliter, sed tantum instrumentaliter ad visionem beatam.

1267 Ad primum dicendum, quod quando SS. Patres appellant liberum arbitrium instrumentum divinae gratiae, loquuntur de instrumento improprie sumpto, & in generali quadam acceptione, quae non extrahit illud extra rationem causae principalis. Ut enim docet S. Tho-

mas quest. 24. de verit. art. 1. ad 5. Instrumentum dupliciter dicitur: uno modo proprie, quando scilicet aliquid ita ab altero movetur, quod non conferat ei a movere aliquid principium talis motus, sicut ferra movetur a carpentario, & tale instrumentum est experti liberitatis. Alio modo dicitur instrumentum magis communitate quidem est movens, ab alio motum, seu sit in ipso principium sui motus, seu non. Et 3. contra Gentes cap. 100. ait: Cum Deus sit primum agens, omnia quae sunt post illum sunt quaedam quasi instrumenta ipsius. In hoc ergo sensu dicit S. Doctor asserit quod mens Prophetae movetur a Spiritu Sancto sicut instrumentum, & alii SS. Patres docent liberum arbitrium esse divinae gratiae instrumentum. Quando vero addunt, illud non esse agens principale in negotio nostrae salutis, loquuntur de agente principali simpliciter, & omnibus modis, & quod ita agit & movet, ut non agatur, vel moveatur ab alio, quod competit soli Deo, vel loquuntur de gratia sanctificante, & habitibus infusis, quorum solus Deus est causa efficiens principalis, ut docetur in Tractatu de Gratia.

1268 Ad secundum distinguo Majorem: Illa est causa instrumentalis, quae agit ut mota, & elevata, si moveatur, & elevetur ad aliquid quod non continetur intra limites sui objecti adequati, concedo. Si elevetur ad aliquid quod continetur intra latitudinem sui objecti adequati, nego. Unde cum visio beatifica continetur intra objectum adequatum intellectus creati, quamvis ad eam elevetur per lumen glorie, non extrahitur tamen per illum elevationem extra rationem causae principalis.

1269 Secundo respondetur, quod dupliciter potest aliqua creatura operari, ut elevata a superiori agente: primo ita quod motio, & elevatio illa fit toto ratio, tam formalis & proxima, quam radicalis & remota, attingendi effectum: sicut aqua ab igne calefacta, & mota, atque ab eo elevata, calefacit manum: illa enim, secundum se nullam habet activitatem, etiam radicalem, & remotam, respectu calefactionis, quin potius ex natura sua illi competit esse principium infrigidandi; & tunc talis creatura, solum concurrat instrumentaliter. Secundo, quando elevatio est quidem tota ratio proxima & formalis operandi, sed tamen supponit in potentia quae elevatur, virtutem activam radicalem, & remotam, quae per elevationem constituitur in ratione potentiae proximae, per ordinem ad effectum, qui licet excedat ejus naturam, continetur tamen intra latitudinem adequati objecti ejusdem potentiae; & tunc potentia quae operatur ut sic elevata; sicut contingit in proposito, concurrat ad actum ut causa secunda principalis, & non ut merum instrumentum. Unde

1270 Ad tertium facile respondetur, distinguendo Majorem: Illa est causa instrumentalis, quae habet effectum excedentem nativam ejus virtutem, tam radicalem quam proximam, concedo: excedentem virtutem proximam; non tamen radicalem, nego.

1271 Ad quartum dicendum, quod quando S. Thomas ait, causam principalem esse illum, quae operatur per propriam formam proportionatam affectui, nomine propriae formae, non intelligit tantum illam quae competit rei ex propriis principis naturae, sed etiam illam, quae licet sit supra ejus naturam, & insit ei ab agente extrinseco, perficit tamen potentiam per modum propriae naturae, & in ordine ad proprium ejus objectum. Unde cum lumen glorie perficiat intellectum conaturaliter, & in ordine ad proprium ejus objectum adequatum, ut antea exposuimus; licet non oriatur ex principis naturae, sed a Deo infundatur; tamen intellectus creatus, eo perfusus, & illustratus, in visione beatifica habet rationem causae principalis, non autem instrumentalis: motio enim instrumenti, non perficit illud conaturaliter, & in ordine ad propriam operationem; sed illud elevat ad operationem principalis agentis & extrahit extra limites proprii objecti adequati, & specificativi, ut supra declaravimus.

1272 Ad ultimum, data Majori, nego Minorem; nam quod forma supernaturalis, quae intellectus ad visionem beatificam elevatur, insit illi per modum permanentis, vel transeuntis, impertinens est, & omnino se habet per accidens, ad hoc ut concurrat, vel non concurrat instrumentaliter ad illam, quia quocumque ex his modis elevetur, non extrahitur extra limites objecti adequati & specificativi, quod sufficit ad rationem causae principalis ut jam diximus. Unde patet disparitas ad exempla in argumenta adducta; penicillus enim, & aqua Sacramentalis elevantur ad producendos effectus, qui sunt extra limites objecti adequati, & specificativi; non vero intellectus illustratus lumine glorie, per modum motionis, & auxilii transeuntis, communicato.